doi: 10.34616/wwr20181.369.379

„Wychowanie w Rodzinie” t. XVII (1/2018)

nadesłany: 04.09.2018 r. – przyjęty: 28.11.2018 r.

Jolanta MALINA*

Rola ojca we współczesnej rodzinie

The role of the father in a modern family

Streszczenie

Cel: Celem niniejszego artykułu jest zwrócenie uwagi na rolę ojca w rodzinie, która zmienia się na przestrzeni lat.

W obecnych czasach coraz częściej zdarza się, że ojcowie opuszczają swoje rodziny. Ma to odzwierciedlenie w emigracji zarobkowej i rozwodach. Brak właściwego zaangażowania ojców w pełnienie roli ojca a także wychowywanie dzieci przez samotne matki, ma negatywny wpływ na rozwój dzieci ze względu na często występujące trudne sytuacje, z którymi nie radzą sobie matki i ich dzieci. Brak ojca w rodzinie może być między innymi przyczyną utraty poczucia bezpieczeństwa przez jej członków, negatywnie wpływa na rozwój dzieci. Artykuł prezentuje wyniki badań dotyczących opinii kobiet na temat roli ojca we współczesnej rodzinie.

Metody: Metodą badań był sondaż diagnostyczny a techniką ankieta, przeprowadzona wśród 100 studentek kierunku pedagogika w Wyższej Szkole Bankowej w Chorzowie.

Wyniki: Z badań wynika, że obecnie młode kobiety mają konkretne oczekiwania w stosunku do mężczyzn i pełnienia przez nich roli ojca. Uważają, że jeśli mężczyzna nie potrafi sprostać tej roli, to lepiej żeby dziecko wychowywało się bez ojca. Takie wyniki badań nie są obiecujące dla przyszłości rodziny.

* e-mail: jolantam@poczta.onet.eu
Zakład Pedagogiki, Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu Wydział Zamiejscowy w Chorzowie, ul. Sportowa 29 , 41-506 Chorzów, Polska. ORCID: 0000-0002-1661-8505.

Wnioski: Mimo że kobiety są coraz bardziej niezależne i samodzielne, to jednak do poprawnej nauki ról społecznych, dziecku potrzebni są oboje rodzice. Każde z nich przekazuje dziecku inne wartości, inne wzorce potrzebne mu do ukształtowania jego tożsamości. Inna jest także miłość, jaką obdarowują swoje dziecko.
Słowa kluczowe: dziecko, rola ojca, brak ojca, poczucie bezpieczeństwa.

Abstract

Aim: The purpose of this article is to draw attention to the role of father in a family that changes over the years.

Nowadays it is more and more common for fathers to leave their families. This is reflected in economic emigration and divorces. The lack of proper fathers' involvement in playing the role of a father, as well as the raising of children by single mothers, has a negative impact on children's development due to often difficult situations that mothers and their children can not cope with. The lack of a father in the family may, among other things, cause the loss of the sense of security of its members and negatively affect the development of children. The article presents the results of research on women's opinions about the role of the father in a contemporary family.

Methods: The research was carried out by means of a diagnostic survey, a questionnaire technique, conducted among 100 female students of the Pedagogy the pedagogy of the Higher Banking School in Chorzów.

Results: Research shows that, currently, young women have specific expectations towards men and their role as a father. They think that if a man can not cope with this role, it is better that a child be raised without a father.

Conclusions: Such research results are not promising for the future of the family, because despite the fact that women are more and more independent, both parents are needed for correct learning of social roles. Each of them gives the child different values, other patterns needed to shape his identity. The love they give their child is also different.

Keywords: child, the father's role, the lack of a father, sense of security.

Wprowadzenie

Rodzina jest podstawową jednostką społeczną, w której człowiek uczy się zachowań, reguł i norm postępowania. Normy powstają w wyniku wzajemnego oddziaływania członków rodziny na siebie, a każdy członek rodziny pełni w niej określoną rolę.

Niniejszy artykuł ma zwrócić uwagę na rolę ojca w rodzinie, która zmieniła się na przestrzeni lat. Monitorowanie przemian w rodzinie, w tym roli ojca w rodzinie ma znaczenie społeczne. Bardzo ważne jest, by członkowie rodziny spełniali swoje role jak najlepiej, ponieważ niezbędnym warunkiem funkcjonowania całości społeczeństwa jest prawidłowo zorganizowane życie każdej rodziny.

W rodzinie tradycyjnej, często będącej rodziną produkcyjną, ojciec był głową rodziny, nie musiał w żaden sposób zasłużyć na swój autorytet, ponieważ przysługiwał on mu naturalnie, nikt nie mógł go zakwestionować. Upowszechnienie się w wiekach XIX i XX rodzin nieprodukcyjnych stworzyło istotną przesłankę ograniczenia klasycznego patriarchatu. Głowa rodziny przestała pełnić funkcje szefa rodzinnej produkcji, podejmując pracę poza domem. W związku z tym zaczęła się powoli kształtować rodzina skoncentrowana wokół matki, która przejęła kontrolę i kierownictwo, jako że pracujący ojciec przebywał znaczną część dnia poza domem[1]. Kolejna zmiana w funkcjonowaniu rodziny nastąpiła, kiedy kobiety masowo zaczęły pracować, był to ważny etap zbliżenia się ojców do dzieci. Wtedy ojcowie zaangażowali się w opiekę nad dziećmi, nawet małymi, nie ograniczając się już wyłącznie do zabawy, ale także pielęgnując je i zajmując się nimi równie kompetentnie jak matki. Obecnie na plan pierwszy wysuwa się osobowość, potrzeby, zainteresowania, działania i współdziałania wynikające ze zindywidualizowanych postaw i dążeń współmałżonków i ich dzieci[2].

Wyróżnić można różne rodzaje ojcostwa: ojciec tradycyjny – jest surowy w wychowaniu dzieci; ojciec pobłażliwy – zgadza się na zachcianki dzieci; ojciec nieobecny – ma słabe kontakty z dziećmi; ojciec słaby – nie jest dojrzały do pełnienia ról wychowawczych; ojciec wzorowy – swoją postawą swoim dzieciom daje świadectwo odpowiedzialnego życia. Role i funkcje, które spełnia ojciec rodziny są wielorakie, takie jak: prokreacyjne, wychowawczo-socjalizacyjny, opiekuńcze, uczuciowe, ekonomiczne, moralne i religijne[3].

Wielu współczesnych ojców coraz lepiej radzi sobie w opiece nad dziećmi, a także czerpie z niej satysfakcję i radość. Zawsze obecność ojca w życiu dziecka była i jest bardzo ważna a funkcja wychowawczo-socjalizacyjna jest praktycznie niemożliwa do zastąpienia. Dobry kontakt emocjonalny z ojcem w okresie dzieciństwa i dojrzewania staje się fundamentem „stabilności emocjonalnej" i poczucia bezpieczeństwa na całe późniejsze życie zarówno u dziewcząt, jak i u chłopców. U dziewcząt, które miały dobry kontakt emocjonalny ze swoim ojcem, relacje z osobami płci odmiennej są zwykle o wiele prostsze i bardziej naturalne. Chłopcy zaś o wiele lepiej radzą sobie z poczuciem własnej wartości, z problemami natury emocjonalnej i seksualnej oraz z szukaniem potwierdzenia siebie w pracy zawodowej i właściwie rozumianym sukcesie[4].

Obecność ojca w rodzinie i jego aktywne uczestnictwo w wychowaniu wpływa na rozwój umiejętności powstrzymywania się od natychmiastowego

[1] K. Pierzchała, *Rodzina – jej definicja i funkcje*, [w:] K. Pierzchała, Cz. Cekiera (red.), *Człowiek a patologie społeczne*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2009, s. 75–77.
[2] Tamże.
[3] W. Wesoły, *Wychowawcza rola ojca w rodzinie*, „Studia Koszalińsko-Kołobrzeskie" 2013, nr 20/1–2, por. źródło: http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.cejsh-478723fe-64e3-4599-af9d-d9e42e24f6af, [dostęp: 04.05.2018].
[4] J. Augustyn SJ (red.), *Ojcostwo*, Wydawnictwo WAM, Kraków 1998, s. 14.

zaspokojenia potrzeb i na hamowanie agresji oraz uczy właściwego przystosowania społecznego, zmniejsza lęk[5]. Ojciec ma wpływ na rozwój moralny dziecka, bo pokazuje, co dobre i co złe, a przez to wyrabia poczucie winy[6]. Bardziej niż matka, zrównoważony w uczuciach, może lepiej przestrzegać konsekwencji w postępowaniu, co ma duże znaczenie w skuteczności oddziaływania na dziecko. Stanowczość w wychowaniu jest podstawowym warunkiem zapewnienia dziecku równowagi emocjonalnej. Ojciec posiada swoiste cechy osobowości oraz dostarcza dziecku tych bodźców i wzorów w jego rozwoju społecznym i moralnym, których matka nie może zupełnie lub w tak szerokim zakresie jemu oferować. Dziewczynka na podstawie obserwacji ojca, jego zachowania wobec matki, kształtuje swój stosunek do płci odmiennej, do przyszłego męża. Chłopiec, obcując z ojcem, uczy się męskich zachowań, identyfikuje się ze swoją płcią[7].

Tradycyjnie ojcowską funkcją jest dyscyplinowanie. Funkcja ta kojarzy się ze sprawiedliwością, konsekwencją i stanowczością w celu tworzenia atmosfery oczywistości reguł i zasad moralnych dla dzieci. W praktyce dyscyplinowanie powinno się przejawiać przede wszystkim we wzmacnianiu i nagradzaniu prawidłowych zachowań dziecka. Następnie w stawianiu wymagań. Dopiero w ostatniej kolejności w karaniu. Przy czym, konsekwencja oraz stanowczość muszą być zawsze podporządkowane zasadzie miłości i imperatywowi przebaczenia. W dyscyplinowaniu jest też oczywiście istotna rola dla matki, która wykazuje większą od ojca empatię, wrażliwość. Ważna jest tu spójność oddziaływań wychowawczych[8].

Ojcostwo jest fundamentalnym doświadczeniem mężczyzny. Dzięki niemu może osiągnąć pełną dojrzałość swojego ludzkiego życia w wymiarze uczuciowym i duchowym. Poprzez ojcostwo dorosły mężczyzna odchodzi tak od swoich rodziców, jak też od swojego własnego dzieciństwa. Ojcostwo wzywa mężczyznę szczególnie wówczas, kiedy jest jeszcze niedojrzały, do podjęcia wysiłku i ofiary na rzecz własnego rozwoju ludzkiego i duchowego. Jak dziecko, rozwija się tylko dzięki temu, iż zmaga się z przeszkodami, jakie stawiają przed nim rodzice i wychowawcy, podobnie jego ojciec dorasta dzięki wypełnianiu zadań, które stawia przed nim samo życie. Wymaga to jednak od mężczyzny pokonywania wszelkich przejawów własnej niedojrzałości[9].

U podstaw odpowiedzialnego ojcostwa musi być dojrzałość mężczyzny–męża i ojca. Nie wystarczy się ożenić, spłodzić dziecko, zarobić na utrzymanie najbliższych. Samemu trzeba być dojrzałym człowiekiem. Dojrzewanie do ojco-

[5] J. Witczak, *Ojcostwo bez tajemnic*, Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych, Warszawa 1987, s. 167.
[6] K. Pospiszyl, *Ojciec a rozwój dziecka*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1980, s. 99.
[7] J. Witczak, *Ojcostwo*..., dz. cyt., s. 16.
[8] J. Augustyn SJ (red.), *Ojcostwo*..., dz. cyt., s.116–117.
[9] J. Augustyn SJ, *Ojcostwo. Aspekty pedagogiczne i duchowe*, Wydawnictwo WAM, Kraków 1999, s. 73.

stwa domaga się od mężczyzny poszukiwania celu życia; zakorzenienia w najgłębszych wartościach etycznych i duchowych. Mąż może być pomocny swojej żonie i ojciec swoim dzieciom tylko wówczas, kiedy sam czuje się wewnętrznie stabilny, kiedy doświadcza wewnętrznie, iż jego życie ma sens[10]. Dojrzały, dobry, pełen miłości ojciec rodziny jest skarbem. Niestety, dzisiaj się mówi, że ojcostwo pogrążone jest w kryzysie. Kłótnie, rozwody, nieporozumienia czy niedomówienia powodują, że współcześnie wiele dzieci dorasta w obecności tylko jednego z rodziców, najczęściej matki[11].

Brak ojca w rodzinie jest sytuacją patologiczną. Wychowywanie dzieci przez samotne matki, ma wpływ na ich rozwój ze względu na często występujące trudne sytuacje, z którymi nie radzą sobie matki i ich dzieci. Do poprawnej nauki ról społecznych, dziecku potrzebni są oboje rodzice, ponieważ każde z nich przekazuje mu inne wartości, potrzebne do ukształtowania jego tożsamości. Inna jest także miłość, jaką obdarowują swoje dziecko.

Miłość macierzyńska jest, według Ericha Fromma, bezwarunkowa:

> „[...] na miłość matki nie tylko nie trzeba zasługiwać, ale także nie można jej zdobyć, wywołać ani kierować. Jeśli istnieje, jest błogosławieństwem; jeśli jej nie ma, wydaje się, że całe piękno uszło z życia i nie mogę uczynić nic, aby ją zrodzić"[12].
> „Na miłość ojcowską można zasłużyć i można ją utracić, jeśli nie spełni się oczekiwań. W naturze miłości ojcowskiej tkwi fakt, że posłuszeństwo staje się główna zaletą, a nieposłuszeństwo głównym grzechem, a karą jest odebranie ojcowskiej miłości"[13].

Ojcowska miłość jest, zatem zdeterminowana zachowaniem dziecka, przez co, umożliwia dziecku przezwyciężenie jego egocentryzmu. Na miłość ojca trzeba zasłużyć i można ją utracić, jeśli nie spełnia się jego oczekiwań. Dzięki takiej specjalizacji rodziców dziecko zyskuje zarówno poczucie bezpieczeństwa (dzięki matce), jak i stymulację do rozwoju (dzięki ojcu)[14]. Brak zaangażowania ojców w pełnienie roli ojca może być dla dzieci przyczyną utraty poczucia bezpieczeństwa, negatywnie wpływać na ich samoocenę, na ich kompetencje społeczne, powodować szukanie wsparcia w grupach rówieśniczych a w konsekwencji prowadzić do patologii i przestępczości nieletnich.

Najbardziej zgubnym skutkiem pozbawienia dziecka opieki ojcowskiej (albo pozbawienia opieki właściwej) jest nasilenie jego postaw lękowych, które stanowią główny składnik wszystkich zaburzeń psychicznych[15].

---

[10] Tamże, s. 259.
[11] W. Wesoły, *Wychowawcza rola ojca w rodzinie...*, dz. cyt.
[12] E. Fromm, *O sztuce miłości*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1971, s. 52–53.
[13] Tamże, s. 56.
[14] M. Chomczyńska-Miliszkiewicz, *Rodzicielstwo. Między wiedzą a intuicją. Scenariusze zajęć*, Oficyna Wydawnicza „Impuls", Kraków 1999, s. 23–24.
[15] J. Witczak, *Ojcostwo...*, dz. cyt., s. 18.

Cel i metodyka badań

Hasło: ojciec budzi w nas zawsze różne wspomnienia i oczekiwania, w zależności od liczby lat i doświadczeń, które mamy już za sobą[16].

Celem niniejszych badań było poznanie opinii młodych kobiet na temat roli ojca we współczesnej rodzinie.

A w szczególności znalezienie odpowiedzi na pytania:

1. Z czym kojarzy się badanym studentkom słowo „ojciec"?
2. Jaki jest współczesny ojciec?
3. Jaką rolę powinien pełnić ojciec w rodzinie?
4. Jaką cechę powinien zwłaszcza wykształcić ojciec w dziecku?
5. Jakie mogą być skutki braku ojca w rodzinie?
6. Czy lepiej, aby dziecko miało ojca w ogóle, tzn. niezależnie od sposobu wypełniania przez niego swojej roli, czy lepiej, aby nie miało ojca, jeśli nie wypełnia swojej roli właściwie?

Przed przystąpieniem do badań założono, na podstawie analizy literatury, że: niezależnie od zmieniającej się pozycji i roli ojca w rodzinie, w momencie kiedy bierze on udział w wychowaniu dziecka, ma ono poczucie, że „ma ojca". Pomimo że nie zawsze akceptuje jego zachowanie, to wie, kim jest. Przez co, może sobie zbudować obraz ideału mężczyzny, poprzez potwierdzenie albo zaprzeczenie cech własnego ojca. Obraz ojca jest koniecznie potrzebny do rozwoju płciowości dziecka, jak również przygotowania się do pełnienia w przyszłości ról ojca i męża oraz matki i żony.

Badania dotyczące opinii kobiet na temat roli ojca we współczesnej rodzinie przeprowadzono metodą sondażu diagnostycznego, z zastosowaniem techniki ankiety. Ankieta do badania opinii studentek była własnego autorstwa. Badania przeprowadzono w maju 2018 roku wśród 115 studentek studiów niestacjonarnych, kierunku pedagogika, Wyższej Szkoły Bankowej w Chorzowie. Po weryfikacji ankiet i odrzuceniu niekompletnych i błędnie wypełnionych, pozostawiono do analizy dane ze 100 ankiet.

Wyniki badań własnych

Na podstawie analizy wyników badań, opinię badanych na temat roli ojca w rodzinie można podsumować w zdaniu:

Ojciec jest bardzo ważny w życiu dziecka, ale tylko wtedy, gdy prawidłowo wywiązuje się ze swojej roli.

Szczegóły wyników badań zaprezentowano w poniższych tabelach.

W pierwszej kolejności poproszono badane studentki o wyjaśnienie, z czym kojarzy im się słowo „ojciec". Wyniki ich odpowiedzi prezentuje tabela 1.

[16] Tamże, s. 9.

Tabela 1. Skojarzenie słowa „ojciec" z sytuacjami i zachowaniami
Table 1. Association of the word "father" with situations and behaviors

Z czym kojarzy się Pani słowo „ojciec"?	Liczba odpowiedzi	% odpowiedzi
Rygor i wymagania	8	8
Autorytet	17	17
Nieobecność	8	8
Ciepło	10	10
Dyscyplina, kary	4	4
Zapewnienie rodzinie bezpieczeństwa	50	50
Zabawa	1	1
Inne – odp. pieniądze, krytyka	2	2
Razem	100	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.
Source: Developed by the author on the basis of research results.

Wśród różnych skojarzeń słowa ojciec, ciepło i zapewnienie poczucia bezpieczeństwa zajmuje pierwsze miejsce i jest to 60 (60%) odpowiedzi badanych. Na drugim miejscu znalazł się autorytet 17 (17%) odpowiedzi. Z zabawą skojarzył się ojciec tylko jednej osobie. Badane studentki mają, z własnych obserwacji, skalę porównawczą między tym, jakim ojcem był ich dziadek, jaki jest ich ojciec a jakie podejście do wychowania dzieci mają młodzi mężczyźni. W związku z tym zostały poproszone o wypowiedź na dwa następujące pytania: Czy „współczesny" ojciec ma jakieś cechy, których nie miał ojciec z „lat minionych"?

Poniżej zaprezentowano niektóre z wypowiedzi badanych:

— *Charakteryzuje go luźniejsze podejście do wychowania;*
— *Jest bardziej przyjazny i wyrozumiały;*
— *Jest bardziej postępowy i liberalny;*
— *Interesuje się dziećmi i więcej spędza z nimi czasu, może korzystać z urlopu „tacierzyńskiego";*
— *Bierze na siebie więcej obowiązków, kiedyś typowo kobiecych, jest partnerem w wychowaniu dzieci;*
— *Jest częściej dla rodziny a nie tylko jej częścią.*

Czy „współczesny" ojciec mógłby mieć jakieś cechy, które miał ojciec „z lat minionych"?

Wypowiedzi badanych miały najczęściej następujący ton:

— *Współczesnemu ojcu brakuje odpowiedzialności i stanowczości;*
— *Współczesny ojciec jest za bardzo wyluzowany, za bardzo tolerancyjny i nie daje dobrego przykładu dzieciom;*
— *Powinien być bardziej wymagający i konsekwentny w działaniu;*
— *Powinien być bardziej odpowiedzialny i dojrzały.*

Kolejne pytanie dotyczyło roli, jaką powinien pełnić ojciec w rodzinie? Odpowiedzi badanych prezentuje tabela 2.

Tabela 2. Opinia badanych na temat roli ojca w rodzinie
Table 2. Opinion of the respondents on the role of the father in the family

Jaką rolę powinien pełnić ojciec w rodzinie?	Liczba odpowiedzi	% odpowiedzi
Zapewnić środki finansowe	2	2
Dawać rodzinie poczucie bezpieczeństwa	48	48
Być wzorem ojca dla dzieci	34	34
Kontrolować zachowanie dzieci	2	2
Wychowywać dzieci	14	14
Inne	–	–
Razem	100	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.
Source: Developed by the author on the basis of research results.

Analiza danych zamieszczonych w tabeli wskazuje, że najważniejszą rolą ojca w rodzinie jest, w opinii badanych, dawanie poczucia bezpieczeństwa 48 (48%) odpowiedzi, ojciec jest też ważny, bo daje dzieciom wzór zachowań 34 (34%) odpowiedzi. Należy też zauważyć, że zapewnienie środków finansowych nie jest w obecnym czasie najważniejszą rolą ojca w rodzinie, tylko 2 (2%) wskazań na tę rolę.

W związku z tym, że ojciec powinien dawać wzory zachowań do naśladowania, zapytano badanych – jaką cechę powinien on zwłaszcza wykształcić w dziecku? Odpowiedź prezentuje tabela 3.

Tabela 3. Opinia badanych na temat cechy, jaką powinien wykształcić ojciec w dziecku
Table 3. Opinion of the respondents on the characteristics that a father should develop in a child

Jaką cechę powinien wykształcić ojciec w dziecku?	Liczba odpowiedzi	% odpowiedzi
Ambicję	3	3
Pracowitość	5	5
Uczciwość	8	8
Życzliwość dla innych	30	30
Odwagę	1	1
Samodzielność	33	33
Odpowiedzialność	18	18
Inne	2	2
Razem	100	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.
Source: Developed by the author on the basis of research results.

Otrzymane wyniki badań pozwalają zauważyć, że w opinii badanych, ojciec powinien nauczyć dziecko zwłaszcza samodzielności 33 (33%) odpowiedzi oraz życzliwości dla innych 30 (30%) odpowiedzi. Trzecią, pod względem ważności cechą jest, według badanych, odpowiedzialność, 18 (18%) wskazań na tę cechę. W opinii badanych kobiet ojciec ma do spełnienia wiele ważnych zadań w życiu dziecka, a więc jego brak musi przynieść negatywne skutki. Na jakie skutki wskazały badane studentki prezentuje tabela 4.

Tabela 4. Opinia badanych na temat skutków braku ojca w rodzinie
Table 4. Opinion of the respondents on the effects of the lack of a father in the family

Czym w Pani opinii skutkuje brak ojca w rodzinie?	Liczba odpowiedzi	% odpowiedzi
Brak wzorca zachowań	33	33
Problemy finansowe	4	4
Brak poczucia bezpieczeństwa	52	52
Obniżenie samooceny dziecka	7	7
Dyskryminacja społeczna członków rodziny	1	1
Zachowania patologiczne dzieci	3	3
Inne	–	–
Razem	100	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.
Source: Developed by the author on the basis of research results.

W opinii badanych brak ojca w rodzinie powoduje u jej członków zwłaszcza brak poczucia bezpieczeństwa – opinia 52 (52%) badanych a w drugiej kolejności brak wzorca zachowań dla dzieci – 33 (33%) odpowiedzi. Tylko jedna osoba wskazała na skutek w postaci dyskryminacji społecznej członków rodziny. Rozpatrując dane zawarte w tabeli można zauważyć powtarzającą się prawidłowość, że rolą ojca w rodzinie jest dawać poczucie bezpieczeństwa i wzór ojca dla dzieci, i podobnie w opinii badanych, są to najpoważniejsze skutki jego braku. Z analizy literatury tematu wynika, że brak ojca w rodzinie jest sytuacją patologiczną i, pomimo że nie zawsze ojciec właściwie pełni swoją rolę, to powinien w niej być. Jest to lepsza sytuacja, niż taka, gdy dziecko nie ma ojca. Opinię badanych na ten temat prezentuje tabela 5.

Tabela 5. Ocena podanych sytuacji
Table 5. Assessment of given situations

Która z sytuacji jest w Pani opinii lepsza dla dziecka?	Liczba odpowiedzi	% odpowiedzi
Mieć ojca w ogóle, niezależnie od sposobu wypełniania przez niego swojej roli	36	36
Nie mieć ojca, jeśli źle wywiązuje się on ze swojej roli	64	64
Razem	100	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.
Source: Developed by the author on the basis of research results.

Otrzymane wyniki badań pokazują dość stanowczą opinię badanych kobiet, że jeśli mężczyzna nie potrafi dobrze wywiązać się z roli ojca w rodzinie, to lepiej, aby w niej nie uczestniczył – odpowiedź 64 (64%) badanych.

Dyskusja

Odpowiedzi na analizowane pytania badawcze przedstawiają się następująco:

1. Słowo „ojciec" kojarzy się badanym studentkom zwłaszcza z ciepłem i zapewnieniem poczucia bezpieczeństwa, jest to 60 (60%) odpowiedzi badanych.
2. Współczesny ojciec często bierze na siebie obowiązki wychowawcze i jest partnerem w wychowaniu dzieci, jednakże bywa w stosunku do dzieci zbyt liberalny. Brakuje mu dojrzałości, odpowiedzialności i stanowczości.
3. Najważniejszą rolą ojca w rodzinie jest, w opinii badanych, dawanie poczucia bezpieczeństwa jej członkom – 48 (48%) odpowiedzi oraz wzoru zachowań dla dzieci – 34 (34%) odpowiedzi.
4. Ojciec powinien nauczyć dziecko zwłaszcza samodzielności 33 (33%) odpowiedzi oraz życzliwości dla innych 30 (30%) odpowiedzi. Trzecią, pod względem ważności cechą jest, według badanych, odpowiedzialność, 18 (18%) wskazań.
5. Brak ojca w rodzinie powoduje zwłaszcza brak poczucia bezpieczeństwa dla jej członków – opinia 52 (52%) badanych a w drugiej kolejności brak wzorca zachowań dla dzieci 33 (33%) odpowiedzi.
   Warto zwrócić uwagę, że dyskryminacja społeczna, w opinii badanych, nie stanowi większego problemu jako skutek braku ojca – 1 (1%) wskazań, podobnie jak zachowania patologiczne dzieci – 3 (3%) odpowiedzi. Taka postawa kobiet może niepokoić z pedagogicznego punktu widzenia.
6. Jeśli mężczyzna nie potrafi dobrze wywiązać się z roli ojca w rodzinie, to lepiej, aby w niej nie uczestniczył – opinia 64 (64%) badanych.

Wnioski

Główny wniosek można sformułować następująco: Ojciec to poczucie bezpieczeństwa dla rodziny. Najważniejszą jego rolą w rodzinie jest dawanie poczucia bezpieczeństwa, brak ojca w rodzinie powoduje brak poczucia bezpieczeństwa. Z prezentowanych badań wynika również, że opinia kobiet na temat niezbędności ojca w wychowaniu dziecka różni się w stosunku do obrazu, jaki znajdujemy w literaturze przedmiotu.

Obecnie młode kobiety mają konkretne oczekiwania w stosunku do mężczyzn i pełnienia przez nich roli ojca. Uważają, że jeśli mężczyzna nie potrafi sprostać tej roli, to lepiej żeby dziecko wychowywało się bez ojca, nawet kosztem utraty poczucia bezpieczeństwa. Takie wyniki badań nie są obiecujące dla przyszłości rodziny, ponieważ, jak zauważa Fromm, Kazimierz Pospiszyl i inni badacze problemu, mimo że kobiety są coraz bardziej niezależne i samodzielne, to jednak do poprawnej nauki ról społecznych, dziecku potrzebni są oboje rodzice. Każde z nich przekazuje dziecku inne wartości, inne wzorce potrzebne mu do ukształtowania jego tożsamości. Inna jest także miłość, jaką obdarowują swoje dziecko. Jak pogodzić oczekiwania kobiet, potrzeby dzieci i zachowania mężczyzn, aby role członków rodziny były realizowane i współczesna rodzina przetrwała kryzysy?

Bibliografia

Augustyn J. SJ (red.), *Ojcostwo*, Wydawnictwo WAM, Kraków 1998.

Augustyn J. SJ (red.), *Ojcostwo*, *Aspekty pedagogiczne i duchowe*, Wydawnictwo WAM, Kraków 1999.

Chomczyńska-Miliszkiewicz M., *Rodzicielstwo. Między wiedzą a intuicją. Scenariusze zajęć*, Oficyna Wydawnicza „Impuls", Kraków 1999.

Fromm E., *O sztuce miłości*, Oficyna Wydawnicza „Impuls", Warszawa 1971.

Pierzchała K., Cekiera Cz. (red.), *Człowiek a patologie społeczne*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2009.

Pospiszyl K., *Ojciec a rozwój dziecka*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1980.

Witczak J., *Ojcostwo bez tajemnic*, Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych, Warszawa 1987.

Wesoły W., *Wychowawcza rola ojca w rodzinie*, „Studia Koszalińsko-Kołobrzeskie" 2013, nr 20/1-2, por. źródło: http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.cejsh-478723fe-64e3-4599-af9d-d9e42e24f6af, [dostęp: 04.05.2018].